УДК 634.4: 636.082.25

ОЦІНКА М'ЯСНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ СВИНЕЙ І ЯКОСТІ ЇХНІХ ТУШ

В. Ф. Зельдін, *кандидат сільськогосподарських наук*
Інститут сільського господарства степової зони НААН України
Ю. Н. Шавкун
ТОВ "Арселор Міттал Кривий Ріг"

Вивчений морфологічний склад туш свиней великої білої породи з підвищеними м'ясними ха-рактеристиками продуктивності.

Ключові слова: *свині, пісний відруб, вихід м'яса, селекційна оцінка якості напівтуші.*

Питання забезпечення м'ясною продукцією продовольчого ринку завжди є актуальним. Різке зростання конкуренції на ринку свинини викликав вступ України у Всесвітню Організацію Торгівлі, оскільки вітчизняна сировина за показниками якості туші нині посту-пається як продукції завезеній за імпортом, так і свинині, що отримана від зарубіжних гено-типів в умовах українських господарств – виробників свинини. На наш погляд, дана си-туація до певної міри зумовлена тим, що існуюча система технологічної і племінної оцінки якості туші відповідає вимогам двох ГОСТ-ів минулих років (ГОСТ 7724-77 "Мясо свиней в тушах и полутушах" і ГОСТ 1213-74 "Свиньи для убоя") [1, 2]. Проте і запланований новий підхід до системи оцінки рівня "м'ясності" туші – проект "ДСТУ 4718; 2007, "Свині для забою" не в змозі вирішити проблему формування конкурентоспроможної сировини при виробництві свинини в умовах вітчизняних господарств. Слід зазначити, що комплектування фахівцями відділу виробничо-ветеринарного контролю на приватних м'ясо-переробних підприємствах значно відрізняється від принципів колишнього СРСР, коли на м'ясоком-бінати централізовано направляли не лише фахівців-ветеринарів, але й технологів м'ясної промисловості, які закінчили профільні вищі учбові заклади і краще були підготовлені за вузькоспеціалізованими питаннями оцінки якості туші згідно з вимогами м'ясної промисловості, ніж фахівці ветеринарного профілю.

В зв'язку з цим метою нашої роботи було дослідження відповідності вимог, що іс-нують в Україні, з оцінки якості туш свиней рівню оцінки, прийнятому в країнах з розви-неним свинарством.

Оцінку якості туш свиней виконували згідно з вимогами [1, 2, 5]. Обробку експери-ментальних даних проведено за відповідною методикою [6].

При вирішенні поставленого завдання в першу чергу виникає питання: «Ринок від-рубів – чи можливий він зараз, коли сировину реалізують за 1 кг живої маси, без диферен-ціації цін залежно від потенційної якості туші?» Зарубіжні селекціонери будують свої про-грами вдосконалення господарсько-корисних ознак у свиней переважно в умовах ринку від-рубів, а ми м'ясні якості племінних свиней продовжуємо оцінювати лише за двома показ-никами згідно з вимогами діючої "Інструкції з бонітування свиней. К., 2003", де м'ясні якос-ті туші визначаються лише за двома показниками: довжина напівтуші і товщина шпику над 6–7 грудним хребцем. При цьому слід зауважити, що показник товщина шпику над 6–7 груд-ним хребцем відображає рівень осалювання туші, а не її м'ясну продуктивність, що в ціло-му і перешкоджає вітчизняному селекціонерові зробити точну і повну оцінку генотипу за м'ясними якостями при селекції на підвищення продуктивності. Крім того, відомо, що "Кор-мление молодняка и другие факторы внешнего воздействия могут только в большей или меньшей степени улучшить мясность плохих свиней." [3]. Так, за даними А. І. Філатова і В. О. Медведєва [4], величина кореляційного зв'язку між середньою товщиною шпику і вмістом м'яса в туші становить 0,59, з коливаннями від -0,31 до 0,79, тобто зв'язок показ-ників між собою не абсолютний і за величиною віднесений до середнього рівня, хоча і з великим лімітом значень.

Відомо, що м'ясо найбільш високої якості міститься в пісних відрубах (довгий м'яз

спини, передній і задній окости), а збільшення даних частин в туші і є основним завданням селекційного процесу поліпшення поголів'я. У той же час слід зауважити, що такі показники туші, як її збалансованість, довжина беконної половинки (бік), вирівняність шару шпику на спині і череві, дають можливість дуже чітко характеризувати комерційний потенціал туші, оскільки нині це дуже актуально. Проте наведені показники не є оціночними в системі пле-мінної оцінки на даний момент. Наприклад Д. І. Грудєв [3, 7] ще в 1962 р. відзначав, що за-стосована в Англії бальна система оцінки якості туш свиней досить точно класифікує сировину за довжиною і масою туші. Тому вочевидь, що відношення довжини туші до товщини шпику в 3-х контрольних точках (Т-фактор) більшою мірою свідчить про м'ясну продуктивність туші, ніж кожен з показників окремо. Дослідженнями американських вчених було встановлено, що коефіцієнти кореляції між середньою товщиною шпику на хребті над плечем, 6–7 грудним хребцем і найтоншим шаром сала тісно пов’язані з виходом п'яти головних відрубів (0,65–0,67) – довжина туші вимірювалася від тазосуглобного зчленування до переднього краю першого ребра [8].

До основних відрубів за американською методикою розрубування туші належать: окіст задній, філей, бостонський край, передній окіст і бік (бекон). На ці п'ять відрубів при-падає приблизно 70% маси туші [4, 8].

Нами в умовах забійного цеху племрепродуктора свиней великої білої породи ТОВ “Арселор Міттал Кривий Ріг’’ Апостолівського району Дніпропетровської області був прове-дений контрольний забій піддослідного поголів'я з різною часткою умовної кровності за поліпшуючим генотипом свиней англійської селекції (генотип ALBA). Піддослідні тварини забивалися беконними, м'ясними і важковаговими кондиціями після пролонгації періоду відгодівлі. Довжину туші і беконної половинки, товщину шпику в трьох контрольних точках ми визначили згідно з вимогами [1, 2, 5]. Результати оцінки туш свиней дослідних генотипів представлені в таблиці 1. Контролем в усіх випадках при порівнянні слугували ровесники великої білої породи.

1. Якість туші різних генотипів свиней (2008–2010 рр.)

Геноtип	Забійна категорія	Забито голів	Передзабійна жива маса свиней, кг	Середня товщина шпику в 3-х контрольних точках, мм	Питома маса переднього і заднього окостів, %	Відношення товщини шпику до довжини напівтуші	Відношення товщини шпику до довжини беконної половинки
ALBA – 75% ВБ – 25%	Беконна	5	100,6±0,83	24,0±0,15	78,26±0,005	0,245±0,0013	0,282±0,0018
	М'ясна	5	116,4±1,08	25,5±0,13	79,34±0,183	0,253±0,0012	0,294±0,0018
	Важковагова	5	143,6±1,00	28,8±0,13	78,04±0,092	0,263±0,0013	0,315±0,0015
ALBA – 50% ВБ – 50%	Беконна	4	100,8±0,097	26,4±0,05	77,05±0,366	0,268±0,0005	0,301±0,0055
	М'ясна	5	114,0±0,042	29,4±0,35	76,78±0,208	0,298±0,0004	0,333±0,047
	Важковагова	5	121,2±1,00	31,5±0,086	77,40±0,158	0,299±0,0085	0,334±0,0046
ВБ – 75% ALBA – 25%	Беконна	4	99,5±0,098	24,2±0,032	77,78±0,366	0,252±0,0034	0,318±0,0046
	М'ясна	5	118,8±0,25	26,0±0,023	74,88±0,267	0,267±0,0024	0,337±0,0034
	Важковагова	5	141,2±0,07	29,3±0,021	75,12±0,333	0,275±0,0003	0,367±0,0034

Аналіз даних таблиці 1 свідчить, що у відгодівельного поголів'я, забитого м'ясними і важковаговими кондиціями при частці умовної кровності за поліпшуючим генотипом 50 і 75% вихід переднього і заднього окостів в туші вірогідно вища, ніж у ровесників з групи з 25% умовною часткою кровності за генотипом ALBA. Також нами було встановлено, що в гніздах піддослідних лактуючих свиноматок всіх дослідних груп, частина поросят за типом тілобудови має ознаки поліпшуючого генотипу (масивніші передні і задні окости,

видов-женість середньої частини ніг, подовжена шиї, але при невеликій «слоноподібності» задніх кінцівок), решта мала екстер'єрні особливості свиней великої білої породи, окремі ж тварини характеризувалися проміжним типом тілобудови. Даний факт, на наш погляд, пояснює одну зі складових, що визначають існуючу різницю за рівнем м'ясної продуктивності у тварин при одній умовній частці кровності за поліпшуючим генотипом.

Встановлено, що тварини з «поліпшеним» за м'ясними якостями генотипом (25, 50, 75% з умовною часткою кровності за англійською селекцією) вірогідно ($P < 0,05 – P < 0,001$) [6] переважають ровесників великої білої породи за виходом основних пісних відрубів туші. Крім того, слід зазначити, що за показником «вихід м'яса в туші» тварини «поліпшеного генотипу», незалежно від частки умовної кровності за поліпшуючим генотипом, вірогідно переважають ровесників з контрольної групи (велика біла порода).

Висновки. Так, на думку авторів статті, програма вдосконалення якості туші свиней різних порід в Україні має бути сформована найближчим часом на рівні племінних стан-дартів з метою цивілізованого захисту вітчизняного ринку споживання свинини від екс-пансії зарубіжної сировини, яку постачають в Україну за демпінговими цінами, порівняно з цінами на вітчизняну свинину. Дана програма, на наш погляд, має бути комплексною, вра-ховуючи як інноваційні методи оцінки, напрямки селекційного процесу, так і чинники збе-реження національного надбання – порід свиней, кращі з яких зосереджені в племінних за-водах. При цьому слід врахувати, що питання з використання поліпшуючих генотипів свиней в Україні має вирішуватись лише з врахуванням думки координаторів селекційного процесу в галузі та використанням інноваційних прийомів оцінки якості туші, з жорстким контролем рівня відтворювальної здатності свиней.

Бібліографічний список

1. Свиньи для убоя. Технические условия: ГОСТ 1213-74; Государственный комитет СССР по стандартам. – М., 1974. – 6 с.
2. Мясо. Свинина в тушах и полутушах. Технические условия: ГОСТ 7724-77; Государственый комитет СССР по стандартам. – М., 1977. – 10 с.
3. Биологические основы и научно-производственные методы улучшения качества свини-ны / *Д. И. Грудев, Е. В. Коряжнов, Є. В. Сильвинская* [и др.] // Улучшения качества говя-дины и свинины: научн. сб. ст. – М.: Колос, 1977. – С. 117–125.
4. *Филатов А. И.* Селекция свиней на повышение м'ясності / *Филатов А. И., Медве-дев В. А.* – М.: Колос, 1975. – 176 с.
5. Методические указания по изучению качества туши, мяса и подкожного жира убой-них свиней. – М.: Колос, 1978. – С. 3–10.
6. *Плохинский Н. А.* Руководство по биометрии для зоотехников / *Плохинский Н. А.* – М.: Колос, 1969. – 352 с.
7. *Грудев Д. И.* Организация племенной работы в свиноводстве / *Грудев Д. И.* – М.: Изд. МСХ РСФСР, 1977. – С. 35–39.
8. Методы разведения крупного рогатого скота, свиней и птицы в США / Пер. с англ. *Я. Л. Глеембоцкого и А. А. Воровича;* под общей ред. проф. *Борисенко. Е. Я.* – М.: Сель-хозиздат., 1961. – С. 130–131.